

MEDNARODNA KONFERENCA »EVALVACIJE V DRUŽBI: KRITIČNE POVEZAVE«

LONDON, 4. – 6. OKTOBER 2006

V londonskem kongresnem centru kraljice Elizabete Druge je potekala mednarodna konferenca, ki sta jo pripravila skupaj Evropsko društvo za evalvacijo (European Evaluation Society) in Britansko društvo za evalvacijo (United Kingdom Evaluation Society) z naslovom »Evalvacija v družbi: Kritične povezave«. Udeleženci iz prek 50 evropskih in drugih držav so pripravili širok spekter prispevkov, s katerimi so raziskovali in oblikovali povezave med evalvatorji na različnih družbenih področjih (ekonomija, socialnoekonomski razvoj, zdravje, izobraževanje, socialna politika, okoljevarstvo, kmetijstvo ...), iz različnih organizacij in kultur.

V treh dneh je bilo predstavljenih okrog 350 prispevkov, večina v obliki vzporednih sekcij, ki so bile tematsko razdeljene v šest večjih skupin:

1. Vloga evalvacije v javni politiki. V tem okviru so bili predstavljeni prispevki, ki so tako na teoretski kot praktični ravni pokazali, kako je mogoče povezati evalvacijo z oblikovanjem in razvijanjem politik, vplivati na politično kulturo in organizacijsko kulturo, uporabiti dokumentacijo (evidence) za evalvacijo ter uporabiti rezultate evalvacije za izboljšanje procesov. Opozorili so na možne izzive v združevanju in kombiniranju podatkov, ko jih uporabimo za obveščanje in informiranje politike.
2. Evalvacija v odnosu do stroke, sektorjev politike in različnih disciplin. Prispevki v tej skupini so bili precej raznoliki. Pokrivali so evalvacije programov za različne ciljne skupine oz. področja (otroci, izobraževanje, zdravje, skupnostno delo); udeleženci so pojasnili, kako lahko evalvacije vplivajo na razvoj institucij in organizacij, opozorili so na pomen glasu različnih vpletenih strani v izvajanje programa, ki ga evalviramo, in

na razvoj večšin in metod evalviranja v različnih strokah. Predstavljenih je bilo tudi nekaj teoretskih in metodoloških prijemov v evalvaciji.

3. Evalvacija in evropski projekt. V tem okviru so bili predstavljeni obsežni projekti, ki jih v Evropski uniji evalvirajo različne področne komisije. Udeleženci so opozorili na številne težave pri načrtovanju in izvajanju evalvacij, med njimi na medkulturne razlike, različne nacionalne politike, razvijanje metod za evalviranje skupnih projektov, zbiranje podatkov in zapleteno analizo pogosto neprimerljivih podatkov. Opaziti je bilo, da indikatorji uspeha programov ali projektov v glavnem temeljijo na kvantitativnih podatkih, do katerih je na eni strani razmeroma lahko priti (npr. podatki, ki jih že tako zbirajo statistični uradi), na drugi strani pa tudi politiki najraje operirajo s konkretnimi številkami. Kljub temu je zaslediti pomemben premik v razmišljanju skupin, ki so odgovorne za evalvacijo na ravni EU. Zavedajo se namreč, da je treba kriterije dopolnjevati in sproti odpravljati oz. popravljati opažene napake. Pri evalviranju nacionalnih politik v zvezi z bojem proti socialni izključenosti pa imajo izrazito velike težave, saj so ne glede na stalna usklajevanja in opozorila skupin za koordinacijo podatki o izpolnjevanju nacionalnih načrtov na tem področju, ki jih pošiljajo države članice, popolnoma neprimerljivi in zato skupnega poročila sploh še niso naredili. Zato je tu še kako pomembno stalno sodelovanje in definiranje konceptov in kriterijev, ki jih uporabljajo za merjenje napredka.
4. Evalvacije v mednarodnem okolju in v državah v razvoju. Tudi pri evalviranju projektov, ki jih opredeljujejo kot razvojne, se pojavljajo

podobne težave kot na ravni EU, so pa še bolj trdovratne, saj v državah v razvoju ni tradicije evalviranja, kar pomeni, da v tej fazi veliko časa namenjajo izobraževanju za evalvacije, ozaveščajo javnosti ipd. Obstajajo pa posamezni uspešni primeri, kjer jim je v sodelovanje uspelo vključiti precej več zainteresiranih javnosti, kot je to mogoče izpeljati na ravni EU.

5. Evalviranje institucij, programov in sistemov. Ker je bila tema zastavljena precej široko, so sodelovali udeleženci s področja evalviranja izvedbe vladnih politik na različnih ravneh in področjih. Po pričakovanju je bilo le malo prispevkov s področja socialnega varstva, saj je v zadnjem obdobju opaziti krčenje javnih sredstev za te programe, s tem pa se zmanjšujejo tudi razpoložljiva sredstva za evalvacijo. Velik poudarek je bil na etiki evalviranja, standardih in načelih evalviranja, na funkciji krepitve moči s pomočjo evalvacije in na kvalitetni izvedbi evalvacij.
6. Prihodnost evalvacije. V zadnji skupini je bilo predstavljeno manjše število prispevkov, v katerih so udeleženci opozarjali, da je treba evalvacijo stalno prilagajati kontekstu zaradi spreminjajočega se političnega, mednarodnega in tudi posameznikovega okolja. Čeprav so izdelane teorije evalvacij, se nekateri prijemi še ne uporabljajo v praksi, verjetno po eni strani zaradi omejenih virov, po drugi strani pa konfliktnost različnih vpletenih strani v izvajanje programov, projektov in politik velikokrat ne omogoča konsenza o tem, kako naj bi evalvacija potekala, in zato tudi rezultatov takih evalvacij ne upoštevajo za nadaljnji razvoj oz. jih upoštevajo le selektivno.

Avtorji poročila smo na konferenci predstavili projekt vzpostavitve enotnega sistema evalviranja socialnovarstvenih programov v Sloveniji, pri katerem aktivno sodelujemo že četrto leto, poleg tega pa smo želeli pridobiti čim več informacij o možnih metodah evalviranja in o povezavah na evropski ravni ter slišati izkušnje tistih udeležencev konference, ki izvajajo evalvacije na podobnih področjih.

Če bi želeli vse informacije strniti v kratek opis, lahko nedvomno rečemo, da je to, kar so udeleženci predstavljali kot evalvacijo, zelo razširjeno, da v različnih kontekstih različno definirajo evalvacijo in da so cilji, ki jih želijo doseči z njo, precej različni – razvoj politik, ocenjevanje projektov in programov, dokazovanje, da so izvajalci projektov oz. programov »vredni«, da dobijo sredstva, kazanje odgovornosti, spodbujanje »učee se družbo«, samovodenje, ocena oz. primerjava vložkov in rezultatov, nadzor, menedžment, strokovni razvoj in še več. Predstavljeni so bile različne metodologije, pri čemer nekateri še vedno dajejo prednost kvantitativnim pred kvalitativnimi, večina pa jih poudarja pomen in uporabnost kombiniranja obojih. Širšega konsenza glede uporabe metod najbrž še ni pričakovati. Za nadaljevanje našega projekta vzpostavljanja sistema evalviranja socialnovarstvenih programov je bilo pomembno tudi spoznanje, da smo v primerjavi z velikim številom udeležencev, ki so predstavljali podobne projekte in ki se na teoretski ravni strinjajo in poudarjajo pomen sodelovanja vseh vpletenih tako pri oblikovanju načrta in kriterijev evalviranja kot med izvedbo in ocenjevanjem, na konkretni (praktični) ravni v našem projektu prišli še precej dlje. Sistem evalviranja socialnovarstvenih programov v Sloveniji, kot ga predlagamo, temelji na vključevanju izvajalcev programov in uporabnikov in to nameravamo v nadaljevanju pri predvideni širitvi sistema še okrepiti. Tako se vse bolj potrjuje naša domneva, da ne samo na papirju, ampak tudi v konkretni izvedbi evalvacije sledimo temu, čemur v teoriji pravijo dialoška, demokratična evalvacija.

Na koncu samo še majhen namig za tiste, ki bodo potrebovali prenočišče v Londonu. Če vam hotel v propagandnem materialu ponuja *excellence in comfort and service*, sicer pomeni, da imate sobo, tuš, stranišče, televizijo, telefon in sušilec za lase, v kakšnem stanju to dobite, pa je že drugo vprašanje. Z vidika evalvacije za nas še ena potrditev več, ko zahtevamo, da so kriteriji, ki jih uporabimo za evalvacijo, jasni in nedvoumni. Pod besedo *excellence* smo si sami namreč predstavljali nekaj povsem drugega kot lastnik hotela.

Liljana Rihter, Barbara Kobal, Nino Rode